

Ο καθαγιασμός τής δουλείας στον Χριστιανισμό, μέσα από τις «ιερές» γραφές και τα πατερικά κείμενα

Ένα από τα πάμπολλα κίβδηλα επιχειρήματα που επικαλούνται οι Ιουδαιοχριστιανοί, έτσι ώστε να αναδείξουν τον Χριστιανισμό σε «θρησκεία τής αγάπης», είναι ότι η Εκκλησία φύσει και θέσει τάχθηκε απέναντι στο φαινόμενο τής δουλείας. Το πάνε μάλιστα κι ένα βήμα παραπέρα και δεν είναι λίγοι αυτοί που ισχυρίζονται πως χάρις στον Χριστιανισμό και στην Εκκλησία εξαλείφθηκε η δουλεία.

Πολύ καλό για να είναι αληθινό όμως...

Ακόμη κι αν είχε όλη την καλή διάθεση η Εκκλησία, θα έπρεπε να έχει κάνει προηγουμένως την υπέρβαση και να έρθει σε ευθεία σύγκρουση, όχι μόνο με τούς «πατέρες», με πρώτον και καλύτερον τον απόστολο Παύλο, αλλά κι αυτή καθ' αυτή την Αγία Γραφή.

Στην πραγματικότητα, η δουλεία, σε γενικές γραμμές, όχι μόνο δεν αποδοκιμάζεται στα «ιερά» κείμενα, αλλά τουναντίον είναι αποδεκτή ως κάτι φυσιολογικό, ενώ κατά περιπτώσιν παρουσιάζεται λίγο πολύ κι ως...ευλογία και θέλημα Θεού. Οι δούλοι καλούνται να αποδεκτούν αδιαμαρτύρητα την κατάστασή τους, γιατί αυτό που είναι να λάβουν απ' τον Θεό, θα το λάβουν, είτε σκλαβωμένοι είτε ελεύθεροι. Οι δούλοι θα πρέπει να υποτάσσονται στον κύριό τους, όπως ακριβώς και στον Θεό.

Στην Παλαιά Διαθήκη, ο ίδιος ο «Πανάγαθος» παρουσιάζεται να δίνει οδηγίες...ομαλής δουλείας εντάσσοντάς την σε ένα, ας το πούμε, νομοθετικό πλαίσιο. Στην Καινή Διαθήκη, ακόμη και ο Ιησούς κάνει διάκριση μεταξύ δούλου και κυρίου, ενώ, όπως προαναφέρθηκε, αυτός που δίνει πραγματική παράσταση, είναι ο ιδρυτής τού Χριστιανισμού, ο Παύλος.

Από τον χορό τής εξύψωσης τής δουλείας, φυσικά δεν θα μπορούσαν να λείπουν και τα καθάρματα τής βρόμικης χριστιανικής ιστορίας, οι επονομαζόμενοι «πατέρες», όπως π.χ. ο Μέγας Βασίλειος και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Όπως μάλιστα, πολύ «όμορφα», το έθεσε κι ένας άλλος «σοφός» τής Εκκλησίας και «διδάσκαλος τού Γένους», ο Νικόδημος ο Αγιορείτης, «η δουλεία δεν βλάπτει την πίστην», ή όπως ακόμη πιο «σωστά», το έθεσε ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος: «Καθόλου δεν βλάπτει η δουλεία, αλλ' ωφελεί μάλιστα» ...

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Γένεσις (9: 25-27):

«καὶ εἶπεν· ἐπικατάρατος Χαναάν· παῖς οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Σήμ, καὶ ἔσται Χαναάν παῖς οἰκέτης αὐτοῦ πλατύναι ὁ Θεὸς τῷ Ἰάφεθ, καὶ κατοικήσάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σήμ καὶ γεννηθήτω Χαναάν παῖς αὐτοῦ».

[Μετάφραση: «Και εἶπε: Επικατάρατος ο Χαναάν· θα εἶναι δούλος των δούλων στους αδελφούς του. Και εἶπε: Ευλογητός ο Κύριος ο Θεός τού Σημ· και ο Χαναάν θα εἶναι σ' αυτόν δούλος· ο Θεός θα πλατύνει τον Ἰάφεθ, και θα κατοικήσει στις σκηνές τού Σημ, και ο Χαναάν θα εἶναι σ' αυτόν δούλος».]

Ἐξοδος (21: 1-11):

«Και ταῦτα τὰ δικαιώματα, ἃ παραθήσῃ ἐνώπιον αὐτῶν. ἐὰν κτήσῃ παῖδα Ἑβραῖον, ἐξ ἔτη δουλεύσει σοι· τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἔτει ἀπελεύσεται ἐλεύθερος δωρεάν. ἐὰν αὐτὸς μόνος εἰσέλθῃ, καὶ μόνος ἐξελεύσεται· ἐὰν δὲ γυνὴ συνεισέλθῃ μετ' αὐτοῦ, ἐξελεύσεται καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. καὶ ἐὰν δὲ ὁ κύριος δῶ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ τέκνη αὐτῷ υἱοῦς ἢ θυγατέρας, ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδιά ἔσται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ μόνος ἐξελεύσεται. ἐὰν δὲ ἀποκριθεὶς εἶπῃ ὁ παῖς, ἠγάπησα τὸν κύριόν μου καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά, οὐκ ἀποτρέχω ἐλεύθερος· προσάξει αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πρὸς τὸ κριτήριον τοῦ Θεοῦ καὶ τότε προσάξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θύραν ἐπὶ τὸν σταθμόν, καὶ τρυπήσει ὁ κύριος αὐτοῦ τὸ οὖς τῷ ὀπητίῳ, καὶ δουλεύσει αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν δὲ τις ἀποδῶται τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα οἰκέτιν, οὐκ ἀπελεύσεται, ὡσπερ ἀποτρέχουσιν αἱ δοῦλαι. ἐὰν μὴ εὐαρεστήσῃ τῷ κυρίῳ αὐτῆς ἢν αὐτῷ καθωμολογήσατο, ἀπολυτρώσει αὐτήν· ἔθνη δὲ ἀλλοτρίῳ οὐ κύριός ἐστι πωλεῖν αὐτήν, ὅτι ἠθέτησεν ἐν αὐτῇ. ἐὰν δὲ τῷ υἱῷ καθωμολογήσῃται αὐτήν, κατὰ τὸ δικαίωμα τῶν θυγατέρων ποιήσει αὐτῇ. ἐὰν δὲ ἄλλην λάβῃ ἑαυτῷ, τὰ δέοντα καὶ τὸν ἱματισμὸν καὶ τὴν ὀμιλίαν αὐτῆς οὐκ ἀποστερήσει. ἐὰν δὲ τὰ τρία ταῦτα μὴ

ποιήση αὐτῆ, ἐξελεύσεται δωρεὰν ἄνευ ἀργυρίου».

[Μετάφραση: «Και οι κρίσεις, που θα εκθέσεις μπροστά τους, είναι αυτές: Αν αγοράσεις έναν δούλο, Εβραίο, ἕξι χρόνια θα δουλέψει· και στον ἕβδομο θα αφήνεται ελεύθερος, δωρεάν. Αν ἦρθε μόνος, μόνος και θα αφήνεται· αν είχε γυναίκα, τότε και η γυναίκα του θα αφήνεται μαζί του. Αν το αφεντικό του τού ἔδωσε γυναίκα και γέννησε σ' αυτόν γιους ἢ θυγατέρες, η γυναίκα και τα παιδιά της θα είναι του αφεντικού της, αυτός ὅμως θα αφήνεται μόνος. Αλλά, αν ο δούλος πει φανερά: Αγαπῶ το αφεντικό μου, τη γυναίκα μου, και τα παιδιά μου, δεν θα αφεθῶ ελεύθερος· τότε, το αφεντικό του θα τον φέρει στους κριτές· και θα τον φέρει στη θύρα ἢ στον παραστάτη τῆς θύρας, και το αφεντικό του θα τρυπήσει το αυτί του με ἕνα τρυπητήρι· και θα τον δουλεύει παντοτινά. Και αν κάποιος πουλήσει τη θυγατέρα του για δούλη, δεν θα αφεθεί ὅπως αφήνονται οι δούλοι. Αν δεν ἀρέσει στο αφεντικό της, που την αρραβωνιάστηκε για τον εαυτό του, τότε θα την απολυτρώσει· δεν ἔχει ἐξουσία να την πουλήσει σε ξένο ἔθνος, ἐπειδὴ της φέρθηκε ἀπίστα. Αν, ὅμως, την αρραβώνιασε με τον γιο του, θα κάνει σ' αὐτή σύμφωνα με το δικαίωμα των θυγατέρων. Αν πάρει για τον εαυτό του μια ἄλλη, δεν θα της στερήσει την τροφή, τα ἐνδύματά της, και το χρέος του γάμου σ' αὐτή. Αν, ὅμως, δεν της κάνει τα τρία αὐτά, τότε θα φύγει δωρεάν, χωρίς χρήματα».]

Ἔξοδος (21: 20-21 και 26-27):

«ἐὰν δέ τις πατάξῃ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ ἐν ράβδῳ καὶ ἀποθάνῃ ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δίκη ἐκδικηθήσεται. ἐὰν δὲ διαβιώσῃ ἡμέραν μίαν ἢ δύο, οὐκ ἐκδικηθήσεται· τὸ γὰρ ἀργύριον αὐτοῦ ἐστίν. [...] ἐὰν δέ τις πατάξῃ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ, καὶ ἐκτυφλώσῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτῶν. ἐὰν δὲ τὸν ὀδόντα τοῦ οἰκέτου ἢ τὸν ὀδόντα τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ ἐκκόψῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀδόντος αὐτῶν».

[Μετάφραση: «Και αν κάποιος χτυπήσει τον δούλο του ἢ τη δούλη του με ράβδο, και πεθάνει κάτω από τα χέρια του, οπωσδήποτε θα τιμωρηθεί. Αν, ὅμως, ζήσει μία ἡμέρα ἢ δύο δεν θα τιμωρηθεί· ἐπειδὴ, είναι δικό του χρήμα. Αν κάποιος χτυπήσει το μάτι τού δούλου του ἢ το μάτι τῆς δούλης του, και τον τυφλώσει, θα τον αφήσει ελεύθερο, ἐξαιτίας του ματιού του. Και αν βγάλει το δόντι τού δούλου του ἢ το δόντι τῆς δούλης του, θα τον αφήσει ελεύθερο ἐξαιτίας του δοντιού του».]

Λευιτικόν (25: 42-55):

«διότι οίκέται μού εἰσιν οὗτοι, οὐς ἐξήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου· οὐ πραθήσεται ἐν πράσει οίκέτου. οὐ κατατενεῖς αὐτὸν ἐν τῷ μόχθῳ, καὶ φοβηθήσῃ Κύριον τὸν Θεόν σου. καὶ παῖς καὶ παιδίσκη, ὅσοι ἂν γένωνταί σοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, ὅσοι κύκλω σού εἰσιν, ἀπ' αὐτῶν κτήσεσθε δούλον καὶ δούλην· καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν παροίκων τῶν ὄντων ἐν ὑμῖν, ἀπὸ τούτων κτήσεσθε καὶ ἀπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῶν, ὅσοι ἂν γένωνται ἐν γῆ ὑμῶν, ἔστωσαν ὑμῖν εἰς κατάσχεσιν. καὶ καταμεριεῖτε αὐτοὺς τοῖς τέκνοις ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς, καὶ ἔσονται ὑμῖν κατόχιμοι εἰς τὸν αἰῶνα· τῶν δὲ ἀδελφῶν ὑμῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐ κατατενεῖ αὐτὸν ἐν τοῖς μόχθοις. Ἐὰν δὲ εὐρῆ ἢ χεὶρ τοῦ προσηλύτου ἢ τοῦ παροίκου τοῦ παρὰ σοί, καὶ ἀπορηθεῖς ὁ ἀδελφός σου πραθῇ τῷ προσηλύτῳ ἢ τῷ παροίκῳ τῷ παρὰ σοὶ ἢ ἐκ γενετῆς προσηλύτῳ, μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτῷ, λύτρωσις ἔσται αὐτοῦ· εἰς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ λυτρώσεται αὐτόν. ἀδελφὸς πατρὸς αὐτοῦ ἢ υἱὸς ἀδελφοῦ πατρὸς λυτρώσεται αὐτόν ἢ ἀπὸ τῶν οἰκείων τῶν σαρκῶν αὐτοῦ, ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ, λυτροῦται αὐτόν· ἐὰν δὲ εὐπορηθεῖς ταῖς χερσὶ λυτῶται ἑαυτόν, καὶ συλλογιεῖται πρὸς τὸν κεκτημένον αὐτόν ἀπὸ τοῦ ἔτους, οὗ ἀπέδοτο ἑαυτόν αὐτῷ ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως, καὶ ἔσται τὸ ἀργύριον τῆς πράσεως αὐτοῦ ὡς μισθίου· ἔτος ἐξ ἔτους ἔσται μετ' αὐτοῦ. ἐὰν δέ τιτι πλεῖον τῶν ἐτῶν ἦ, πρὸς ταῦτα ἀποδώσει τὰ λύτρα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τῆς πράσεως αὐτοῦ· ἐὰν δὲ ὀλίγον καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν ἐτῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τῆς ἀφέσεως, καὶ συλλογιεῖται αὐτῷ κατὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει τὰ λύτρα αὐτοῦ. ὡς μισθωτὸς ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυτοῦ ἔσται μετ' αὐτοῦ· οὐ κατατενεῖς αὐτὸν ἐν τῷ μόχθῳ ἐνώπιόν σου. ἐὰν δὲ μὴ λυτῶται κατὰ ταῦτα, ἐξελεύσεται ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως αὐτὸς καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· ὅτι ἐμοὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οίκέται εἰσί, παῖδές μου οὗτοί εἰσιν, οὐς ἐξήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν».

[Μετάφραση: «Επειδή, δούλοι μου εἶναι αυτοί, που ἐβγάλα ἀπὸ τῆς γῆς Αἰγύπτου· δεν θα πουλιούνται, καθὼς πουλιέται ὁ δούλος. Δεν θα δεσπόζεις ἐπάνω του με αυστηρότητα· ἀλλὰ θα φοβηθεῖς τὸν Θεό σου. Καὶ ὁ δούλος σου καὶ ἡ δούλη σου, ὅσους κι ἂν ἔχεις, ἀπὸ τὰ ἔθνη που εἶναι γύρω σὰς, ἀπ' αὐτὰ θα αγοράζεις δούλον καὶ δούλη. Κι ἀκόμα, ἀπὸ τοὺς γιους τῶν ξένων, που παροικοῦν μετὰξὺ σὰς, ἀπ' αὐτούς θα αγοράζετε, καὶ ἀπὸ τὶς συγγενεῖές τους, που βρίσκονται μετὰξὺ σὰς, ὅσοι γεννήθηκαν στὴ γῆ σὰς· καὶ θα εἶναι σε σὰς γιὰ ἰδιοκτησίᾳ. Καὶ θα τοὺς ἔχετε κληρονομιά γιὰ τὰ παιδιὰ σὰς, ὕστερα ἀπὸ σὰς, γιὰ νὰ τοὺς κληρονομήσουν ὡς ἰδιοκτησίᾳ· δούλοι σὰς θα εἶναι παντοτινά· ὅμως, ἐπάνω στους ἀδελφούς σὰς, τοὺς γιους Ἰσραὴλ, δεν θα ἐξουσιάζετε, ὁ ἕνας ἐπάνω στὸν ἄλλον, με αυστηρότητα. Καὶ ὅταν ὁ ξένος, κι ἐκεῖνος που παροικεῖ μαζί σου, πλουτίσει, καὶ ὁ ἀδελφός σου, που εἶναι μαζί του, φτωχύνει, καὶ πουληθεῖ σε ξένον, που παροικεῖ μαζί σου ἢ στὴ γενεὰ τῆς συγγένειας τοῦ ξένου· ἀφού πουληθεῖ, θα εξαγοραστεῖ

ξανά· ένας από τα αδέρφια του θα τον εξαγοράσει· ή ο θείος του ή ο γιος του θείου του, θα τον εξαγοράσει ή ένας εξ αίματος συγγενής του από τη συγγένειά του θα τον εξαγοράσει· ή, αν ο ίδιος ευπόρησε, θα εξαγοράσει ο ίδιος τον εαυτό του. Και θα λογαριάσει με τον αγοραστή του, από τον χρόνο που πουλήθηκε σ' αυτόν, μέχρι τον χρόνο τής άφεσης· και η τιμή τής πώλησής του θα είναι σύμφωνα με τον αριθμό των χρόνων· ανάλογα με τον χρόνο ενός μισθωτού θα του λογαριαστεί. Αν μένουν πολλά χρόνια, ανάλογα μ' αυτά θα αποδώσει την τιμή τής εξαγοράς του από το ασήμι με το οποίο αγοράστηκε. Και αν υπολείπονται λίγα χρόνια, μέχρι το χρόνο τής άφεσης, θα κάνει λογαριασμό μαζί του, και σύμφωνα με τα χρόνια του θα αποδώσει την τιμή τής εξαγοράς του. Ως ετήσιος μισθωτός θα είναι μαζί του· δεν θα δεσπόζει επάνω του με αυστηρότητα μπροστά σου. Και αν δεν εξαγοραστεί κατά τα χρόνια αυτά, τότε θα απελευθερωθεί στον χρόνο τής άφεσης, αυτός και τα παιδιά του μαζί του. Επειδή, οι γιοι τού Ισραήλ είναι δούλοι σε μένα· δούλοι μου είναι, τους οποίους έβγαλα από τη γη τής Αιγύπτου. Εγώ είμαι ο Κύριος ο Θεός σας».]

ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Κατά Ματθαίον (10: 24):

«Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ».

[Μετάφραση: «Δεν υπάρχει μαθητής ανώτερος από τον δάσκαλο ούτε δούλος ανώτερος από τον κύριό του».]

(Απαραίτητη διευκρίνιση: Τα λόγια αυτά αποδίδονται στον ίδιο τον Ιησού).

Προς Τιμόθεον Α' (6: 1-2):

«Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς ἀξίους ἠγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημῆται. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσὶ καὶ ἀγαπητοὶ οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβάνομενοι».

[Μετάφραση: «Όσοι είναι κάτω από ζυγό δουλείας, ας θεωρούν τους κυρίους τους αξίους κάθε τιμής, για να μη δυσφημείται το όνομα του Θεού και η διδασκαλία. Εκείνοι δε που έχουν κυρίους πιστούς, ας μη τους καταφρονούν, επειδή είναι αδελφοί· αλλά, ας δουλεύουν προθυμότερα, επειδή, αυτοί που απολαμβάνουν την ευεργεσία, είναι πιστοί και αγαπητοί».]

Προς Τίτον (2: 9-10):

«Δούλους ίδίους δεσπότης ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν».

[Μετάφραση: «Τους δούλους να τους νουθετεῖς να υποτάσσονται στους δικούς τους κυρίους, να τους ευαρεστούν σε όλα, να μη αντιμιλούν· να μη οικειοποιούνται τα ξένα πράγματα, αλλά να δείχνουν κάθε αγαθή πίστη· για να στολίζουν σε όλα τη διδασκαλία τού σωτήρα μας Θεού».]

Προς Κολοσσαείς (3: 22):

«Οἱ δοῦλοι ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλίαις, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἀπλότητι καρδίας, φοβούμενοι τὸν Θεόν».

[Μετάφραση: «Οἱ δούλοι, υπακούτε σε όλα στους κατὰ σάρκα κυρίους σας, ὄχι με οφθαλμοδουλεία, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλά με ἀπλότητα καρδιάς, ἔχοντας φόβο πρὸς τὸν Θεό».]

Προς Εφεσίους (6: 5-8):

«Οἱ δοῦλοι ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλίαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, ποιῶντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς, μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ὁ ἕαν τι ἕκαστος ποιῆσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομιεῖται παρὰ τοῦ Κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος.»

[Μετάφραση: «Οἱ δούλοι, υπακούτε στους κατὰ σάρκα κυρίους σας με φόβο καὶ τρόμο, με ἀπλότητα τῆς καρδιάς σας, σαν στον Χριστό· ὄχι με οφθαλμοδουλεία, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δούλοι Χριστοῦ· εκπληρώνοντας τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ψυχῆς, δουλεύοντας με καλὴ διάθεση σαν να το κάνετε στον Κύριο, καὶ ὄχι σε ἀνθρώπους· ξέροντας ὅτι κάθε ἕνας ὅ,τι καλὸ κάνει, αὐτὸ θα πάρει ἀπὸ τὸν Κύριο, εἴτε δούλος εἴτε ἐλεύθερος».]

Προς Κορινθίους Α' (7: 21):

«δοῦλος ἐκλήθης; μὴ σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι».

[Μετάφραση: «Κλήθηκες δούλος; Μὴ σε μέλει· ἀλλὰ ἀκόμα κι αν μπορεῖς να γίνεις ἐλεύθερος, μεταχειρίσου το καλύτερα (προτίμησε τὴ δουλεία)».]

Πέτρου Α' (2: 18-19):

«οί οϊκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς· τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν Θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας, πάσχων ἀδίκως».

[Μετάφραση: «Οἱ δούλοι, υποτάσσεστε με κάθε φόβο στους κυρίου σας, ὄχι μονάχα στους αγαθοὺς και ἐπιεικείς, ἀλλὰ και στους διεστραμμένους· ἐπειδὴ, αὐτό εἶναι χάρη, το να υποφέρει κάποιος λύπες ἐξαιτίας τῆς συνείδησης στον Θεό, πάσχοντας ἀδίκως».]

ΕΞΩΒΙΒΛΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Διδαχὴ τῶν Δώδεκα Αποστόλων (4: 11):

«Ἑμεῖς δὲ οἱ δοῦλοι ὑποταγήσεσθε τοῖς κυρίοις ὑμῶν ὡς τύπῳ θεοῦ ἐν αἰσχύνη καὶ φόβῳ».

[Μετάφραση: «Εσεῖς οἱ δούλοι να υποτάσσεστε στους κυρίου σας, με ντροπὴ και φόβο, ὅπως και στον Θεό».]

Μέγας Βασίλειος (Βιβλιοθήκη Ελλήνων Πατέρων, τ. 53, σελ. 207-208):

«Ὅσοι δούλοι εὐρίσκονται ὑπὸ ζυγόν και προσφεύγουν στις ἀδελφότητες των ἐκκλησιῶν, ἀφοῦ τους νουθετήσουν οἱ ἀδελφότητες να γίνουν υπάκουοι και ἀφοῦ τους βελτιώσουν, να τους παραδίδουν στους δεσπότες τους... Ο ζυγός της δουλείας κατὰ τρόπον ἀρεστόν κατορθούμενος ἀπὸ τον Κύριο, κάνει αὐτόν που τον υπομένει, ἀξιο της βασιλείας των ουρανῶν».

Μέγας Βασίλειος (Λόγος Β΄ περί νηστείας):

«Οἱ δούλοι (να δέχονται την νηστεία), (ὅπως) την ἀνάπαυση ἀπὸ τους συνεχεῖς καμάτους της υπηρεσίας».

Ἰωάννης ο Χρυσόστομος (Εἰς την Α΄ Κορινθίους ομιλία, κεφ. 19, σελ. 535):

«Ὅπως ἀκριβῶς δεν ὠφελεῖ καθόλου ἡ περιτομὴ οὔτε βλάπτει ἡ ἔλλειψις περιτομῆς, ἔτσι οὔτε βλάπτει ἡ δουλεία οὔτε ὠφελεῖ ἡ ἐλευθερία... Και δια να καταδείξῃ τούτο με μεγαλυτέραν σαφήνεια λέγει (σ.σ.: ἀναφέρεται στον Παῦλο, ἐρμηνεύοντας την «Προς Κορινθίους Α΄») “ἀλλὰ και αν ἠμπορεῖς να γίνεις ἐλεύθερος, χρησιμοποίησε περισσότερο την δουλείαν”. δηλαδή να εἶσαι περισσότερο δούλος. Και διατί τέλος πάντων αὐτόν που δύναται να ἐλευθερωθεῖ τον συμβουλεύει να παραμείνῃ δούλος. Διότι θέλει να δείξῃ ὅτι καθόλου δεν

βλάπτει η δουλεία, αλλ' ωφελεί μάλιστα... Και γνωρίζω μεν ότι μερικοί ισχυρίζονται ότι το είπε (ο Παύλος) περί ελευθερίας, υποστηρίζοντας ότι σημαίνει, εάν ημπορείς να ελευθερωθής, ελευθερώσου... Δεν λέγει λοιπόν τούτο, αλλ' εκείνο που είπα προηγουμένως, θέλων να δείξη ότι δεν κερδίζει τίποτε περισσότερο αυτός που γίνεται ελεύθερος και επομένως, λέγει, και αν ακόμη εξαρτάται από σένα να ελευθερωθής, μάλλον μένε ως δούλος».

Σύνοδος Γάγγρας στην Παφλαγονία (Κανόνας 3):

«Ει τις δούλον, προφάσει θεοσεβείας, διδάσκοι καταφρονείν δεσπότου και αναχωρείν της υπηρεσίας και μη μετ' ευνοίας και πάσης τιμής τώ εαυτού δεσπότη εξυπηρετείσθαι, ανάθεμα έστω».

[**Μετάφραση:** «Εάν κάποιος, με το πρόσχημα τής ευσεβείας, προτρέψει έναν δούλο να εγκαταλείψει την υπηρεσία του και να δραπετεύσει από τον αυθέντη του, αντί να τον υπηρετεί με καλή θέληση και κάθε τιμή, να αναθεματίζεται».]

Νικόδημος ο Αγιορείτης (Γάμος και Παρθενία):

«Αν ήσουν, λέγει (σ.σ.: αναφέρεται στον Παύλο, ερμηνεύοντας την «Προς Κορινθίους Α'»), χριστιανός, δούλος και επίστευσας, μη φρόντιζε περί τούτου μηδέ ταραττου πως είσαι δούλος και εξαγορασμένος σκλάβος τινός, διά τι η δουλεία τόσο δεν σε βλάπτει εις την πίστην και εις την ψυχήν, ώστε οπού, και αν ημπορής να ελευθερωθής από την δουλείαν, μεταχειρίσου ακόμη περισσότερο την δουλείαν, ήτοι δούλευε και δος τον εαυτόν σου εις την δούλευσιν του αυθέντου σου».

Κοσμάς ο Αιτωλός (Διδαχή Ε'):

«Τριακόσιους χρόνους μετά την Ανάστασιν του Χριστού μας, έστειλεν ο Θεός τον άγιον Κωνσταντίνον και εστερέωσε βασίλειον χριστιανικόν• και το είχαν χριστιανοί το βασίλειον 1150 χρόνους. Ύστερα το εσήκωσεν ο Θεός το βασίλειον από τους Χριστιανούς και ήφερε τον Τούρκο μέσα από την Ανατολήν και του το έδωκε δια ειδικόν μας καλόν... Και τι; Άξιος ήτον ο Τούρκος να έχη βασίλειον; Αλλά ο Θεός του το έδωκε δια το καλόν μας. Και διατί δεν ήφερεν ο Θεός άλλον βασιλέα, οπού ήτον τόσα ρηγάτα (=βασίλεια) εδώ κοντά να τους το δώση, μόνον ήφερε τον Τούρκον μέσαθε από την Κοκκινην Μηλιά και του το εχάρισε; Διατί ήξευρεν ο Θεός πως τα άλλα ρηγάτα μας βλάπτουν εις την Πίστιν, και ο Τούρκος δεν μας βλάπτει, άσπρα (=χρήματα) δώσ' του και καβαλλίκευσέ τον από το κεφάλι. Και δια να μην κολασθούμεν το έδωκε του Τούρκου και τον έχει ο Θεός τον Τούρκον ωσάν σκύλλον να μας φυλάη».

Και το ανεπανάληπτο, από τον ίδιο «άγιο» (Διδαχή Γ'):

«Η τέλεια αγάπη είναι να πουλήσεις όλα σου τα πράγματα και να τα δώσεις ελεημοσύνη, κι εσύ να πουληθείς σκλάβος. Και όσα παίρνεις, να τα δίνεις όλα ελεημοσύνη».

Με βάση τα παραπάνω, είναι να απορεί κάποιος, γιατί η Εκκλησία ήταν ο καλύτερος συνέταιρος της εκάστοτε θεοκρατικής ρωμαϊκής και μετέπειτα βυζαντινής εξουσίας, καθώς αργότερα και της οθωμανικής, αλλά και κατ' επέκτασιν κάθε χριστιανικής δουλοκτητικής κοινωνίας;